

ÖZEL SİGORTA POLİÇELERİNE ÖDENEN PRİMLERİN ÜCRET MATRAHINDAN İNDİRİLMESİ ve PRİM İADELİ BİRİKİMSİZ HAYAT SİGORTALARININ BİREYSEL YATIRIM YÖNÜ

DEDUCTING PREMIUMS PAID ON PRIVATE INSURANCE POLICIES
FROM THE WAGE BASE AND INDIVIDUAL INVESTMENT DIRECTION OF
PREMIUM-RETURN NON-CUMULATIVE LIFE INSURANCE

Cihan TÜRKER*

Yasin ÇOYGAR**

ÖZ

Ücretlilerin, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu kapsamında indirim konusu edilebilecek özel sigorta poliçelerine ödeyeceği primler, aylık vergi matrahından indirilebilmektedir. Mezkur Kanun aracılığıyla sağlanan bu hak hakkında yeterli bilgiye sahip olunmaması veyahut hangi özel sigortaların, ne oranda ve ne şekilde indirileceğine müteallik tereddütler hasil olması, söz konusu haktan hiç yararlanılmaması veya eksik yararlanılması gibi sorunları ortaya çıkarmış ve bu konu hakkında açıklamalar yapılmasını elzem kılmıştır. Aynı zamanda özel sigorta kavramına farklı bir bakış açısı ile yönelmek gerekirse; prim iadeli hayat sigortalarına ödenen primlerin ücret matrahından indirimi, ücret matrahının azalmasına, neticesinde daha az vergi kesintisi yapılmasına sebebiyet vermektedir. Bu durum, prim iadesi özelliğine sahip sigorta tipini, vergi oranları nispetinde kesin getirili bir yatırım aracına dönüş-

ABSTRACT

The premiums paid by the wage earners to private insurance policies which can be subject to deductible under the Income Tax Law No. 193 can be deducted from the monthly tax base. The fact that there is not enough information about this right provided through the mentioned law or that there are doubts about which private insurances will be discounted at what rate and in what way, such rights should not be used at all or the missing benefits, has caused problems and made statements about this subject essential. At the same time, in order to take a different view to the concept of private insurance, the deduction of premiums paid to life insurance with premium refunds from the wage base causes the reduction of the wage base and consequently less tax deductions are made. This translates the type of insurance with premium refund into an investment vehicle with a definite return in proportion to the tax rates.

* Vergi Müfettiş Yardımcısı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, cihan.turker@vdk.gov.tr, ORC-ID: 0000-0003-4931-9816.

** Vergi Müfettiş Yardımcısı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, yasin.coygar@vdk.gov.tr, ORC-ID: 0000-0001-7890-5641.

Türker, C., Çoygar, Y. (Ağustos 2019). Özel Sigorta Poliçelerine Ödenen Primlerin Ücret Matrahından İndirilmesi ve Prim İadeli Birikimsiz Hayat Sigortalarının Bireysel Yatırım Yönü, *Vergi Raporu*, 239, (152-164).

M.G.T.: 29.05.2019 / M.K.T.: 18.07.2019

türmektedir. Söz konusu indirimin aylık sağladığı getirilerin yıllık bazdaki boyutu, bu çalışmanın ortaya çıkmasındaki bir başka önemli etkidir.

Anahtar Kelimeler: Sigorta, Hayat Sigortası, Ücret, Gelir Vergisi, Bireysel Yatırım

Jel Sınıflandırması Kodları: K34, K30, G22.

GİRİŞ

Sigorta, ülkelerin gelişmişlik düzeyi arttıkça, bireylerin temel ihtiyaçları arasında o denli yerini almakta iken, gelişmekte olan ülkeler arasında bulunan Türkiye’de yaşayan bireyler nazarında ise temel ihtiyaçlar hiyerarşisinde ilk sıralarda yer bulamamıştır. Lakin Türkiye’de bireyler tarafından sigortaya verilen önem, geçmiş yıllara nazaran gün geçtikçe artış göstermektedir. Sigortaya atfedilen önemin artış göstermesi ise ücretliler açısından, vergi kanunlarında özel sigortalara sağlanan imtiyazların kapsamı ve etkilerinin önemini de artırmaktadır. Bu minvalde, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu kapsamında bulunan özel sigortalara yapılan prim ödemelerinin, ücret matrahından indirilmesi ve prim iadeli birikimsiz hayat sigortalarının yatırım yönü hakkında işbu makalede açıklamalar yapılacaktır. Açıklamalar yapılırken; sigorta kavramı ve türleri, ücretliler açısından vergi mevzuatında özel sigortaların yeri ve prim iadeli birikimsiz hayat sigortalarının bireysel yatırım aracı olma yönü başlıklar halinde ayrı ayrı ele alınacaktır.

1- SİGORTA KAVRAMI ve TÜRLERİ

Sigortanın kavramının ne olduğu, uygulamada Türkiye’de hangi tür sigortaların bulunduğu ve özellikleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmak, vergi kanunlarının hükümlerinden azami suretle istifade etmek ve ücret matrahından indirimle konu edilebilecek sigortaların tespiti açısından önem arz etmektedir. Bu kapsamda, sigorta ve

The annual dimension of the monthly returns of this reduction is another important factor in the emergence of this study.

Keywords: Insurance, Life Insurance, Wage, Income Tax, Individual Investment

Gel Classification Codes: K34, K30, G22.

türleri hakkında açıklamalara izleyen bölümlerde yer verilecektir.

1.1- Sigorta Kavramı

Sigorta, aynı türden riskle karşı karşıya olan bireylerin belirli bir miktar para ödeyerek oluşturdukları mali bir havuzdur.¹ 6102 sayılı Kanunun altıncı kitabında; sigorta sözleşmesi; “... sigortacının bir prim karşılığında, kişinin para ile ölçülebilir bir menfaatini zarara uğratan tehlikenin, rizikonun, meydana gelmesi hâlinde bunu tazmin etmeyi ya da bir veya birkaç kişinin hayat süreleri sebebiyle ya da hayatlarında gerçekleşen bazı olaylar dolayısıyla bir para ödemeyi veya diğer edimlerde bulunmayı yükümlendiği sözleşmedir.”² şeklinde tanımlanmıştır.

Dünyada sigortacılık ile uyuşan ilk uygulamalara yaklaşık 4.000 yıl önce Babil’de rastlanılmaktadır. Dönemin ticaret merkezi olan Babil’de, kervan tüccarlarına borç veren sermaye sahipleri, kervanların soyulması veya fidyeye ödeme durumlarında tüccarların borçlarını silmekteydiler. Borçları tüccarlardan geri aldıkları zaman ise yükledikleri risklerin karşılığı olarak ana borç miktarı üzerinden bir miktar ödeme almaktaydılar. Süreç içerisinde bu durum, Kral Hammurabi tarafından yasal bir zemine kavuşturuldu. Hammurabi Kanunları’nın bu kapsamdaki en önemli özelliği, soyulan kervanların zararlarının, diğer kervanlar arasında paylaşılmasına hükmetmesiydi. Tehlikenin bu şekilde bölüşümü, sigorta-

¹ (<https://www.sigortam.net/kasko-sigortasi/sigorta>) Erişim tarihi: 03 Mart 2019.

² Türk Ticaret Kanunu, T.C. Resmi Gazete, 27846, 14 Ocak 2011.

cılık kapsamında değerlendirilebilecek kara taşımacılığındaki ilk örnektir.³

1.2- Sigorta Türleri

Sigorta türleri çeşitlilik arz etmekle beraber, izleyen kısımlarda; hayat sigortası kapsamına giren prim iadesine dayanan birikimsiz hayat sigortaları, birikimli hayat sigortaları, bireysel kredilerle bağlantılı hayat sigortaları ve sağlık sigortaları hakkında açıklamalar bulunmaktadır.

1.2.1- Hayat Sigortası

Hayat sigortası, ölüm ve/veya yaşama ihtimallerine bağlı teminatlar ile bunlara bağlı ek teminatların verilebildiği, ürünün özelliğine göre birikim priminin de alınabildiği ve tazminat ve/veya birikimlerin belirli bir tutarda ya da prim iadesi veya irat şeklinde ödenebildiği hayat grubu sigorta branşıdır.⁴

1.2.1.1- Prim İadeli Birikimsiz Hayat Sigortası

Prim iadesine dayanan birikimsiz hayat sigortaları, T.C. Merkez Bankası ABD Doları efektif satış kuru üzerinden sigorta primlerinin ödendiği, on veya on iki yıllık sözleşme süreleri bulunan, sigorta ettirenin sigorta süresi içerisinde yaşamını yitirmesi halinde, sigorta poliçesinde yer alan teminat tutarının varislere geri ödendiği, sigorta süresi sonunda sigorta ettirenin hayatta olması durumunda, müşteri tarafından ödenen prim tutarının, geri ödeme günündeki T.C. Merkez Bankası ABD Doları efektif satış kuru üzerinden sigortalıya geri ödendiği sigorta türüdür. Bu kapsamdaki hayat sigortaları, sigorta şirketleri

nezdinde ana çerçeveleri değişmemekle birlikte, bir kısım farklı uygulamalar ve farklı isimler (ölüm teminatlı prim iadeli hayat sigortası, geri ödemeli hayat sigortası, geri ödeyen yaşam sigortası, geri ödeyen yaşam eğitim sigortası vb.) altında müşterilere sunulmaktadır.⁵

1.2.1.2- Birikimli Hayat Sigortası

Birikimli hayat sigortaları, sigorta süresi en az on yıl olan uzun dönemli sigortalardır. Yaşam kaybı, ferdi kaza ve maluliyet teminatlarının yanı sıra toplanan primlerden risk primi, genel gider ve komisyon kesintileri yapıldıktan sonra kalan tutar yatırıma yönlendirilmektedir.

Birikimli hayat sigortaları iki temel güvence sağlamaktadır. İlk olarak; sigorta süresince prim ödeyen sigortalının, sigorta süresi dolmadan ölümü halinde poliçede belirlenen tazminat tutarına kar paylı birikim tutarı eklenerek varislerine ya da poliçede lehdar olarak gösterilen kişilere toplu para ödenmektedir. Bununla beraber, yaşam kaybı riski dışında teminat altına alınmışsa poliçe süresi içinde hastalık veya kaza sonucu oluşacak maluliyet nedeniyle uğranacak kayıplar poliçede belirlenen limitler dâhilinde sigortalıya ödenmektedir. İkinci olarak ise; poliçe süresi içinde teminat altına herhangi bir riskin gerçekleşmesi ve en az on yıl prim ödemek koşuluyla vade sonunda toplu bir para veya gelir ödemesi şeklinde poliçeden yararlanılabilmektedir.⁶

1.2.1.3- Bireysel Kredilerle Bağlantılı Birikimsiz Hayat Sigortası

Kredi kuruluşlarının bireysel ihtiyaç kredisi, konut kredisi, taşıt kredisi ve taksitli ticari kredi

³ (<https://www.tsb.org.tr/sigortanin-tarihi.aspx?pageID=438>). Erişim tarihi: 03 Mart 2019.

⁴ Hayat Grubu Sigortaları Yönetmeliği, T.C. Resmi Gazete, 28437, 10 Ekim 2012.

⁵ (https://www.allianz.com.tr/tr_TR/urunler/bireysel-hayat-sigortalari.html). Erişim tarihi: 03 Mart 2019.

⁶ Türkiye Sigorta Birliği, Hayat Sigortaları, (<https://www.tsb.org.tr/hayat-sigortalari.aspx?pageID=767>). Erişim tarihi: 07 Mart 2019.

kullanan müşterilerinin yaşam kaybı ya da tam ve daimi maluliyet durumunda kredi borcunu teminat kapsamında güvence altına aldığı ve kredi borcu ödendikten sonra, varsa teminatlardan geri kalan tutarların, varislere ödenmek üzere düzenlenmiş sigortalardır.⁷

1.2.2- Sağlık Sigortası

Sağlık sigortası, kişilerin, tıbbi yardım, tedavi ve ilaç harcamalarına karşı teminat veren sigorta türüdür. Sigorta şirketlerinin tıbbi danışmanlarının onayı olmak kaydıyla, sigortalının, ameliyat, uzun veya kısa süreli tedaviler, ameliyat veya tedaviye bağlı ilaç giderleri gibi tüm harcamaları, azami limitlerle tam veya muafiyet olarak karşılanmaktadır. Sigorta şirketlerinin uygulamalarında farklılıklar bulunmakla birlikte, periyodik olarak yapılan sağlık kontrolleri, herhangi bir tıbbi neden olmaksızın ve buna benzer harcamalar, genel olarak teminat harici tutulmaktadır.

Özel sağlık sigortalarının başlıca iki ana teminatı vardır. Bunlar; yatarak tedavi teminatı ve ayakta tedavi teminatıdır. Yatarak tedavi teminatı, ameliyatlı ya da ameliyatsız hastanede yatarak yapılan tedaviler için hastaneye yatış çıkış dönemi içindeki, doktor, ameliyathane, asistan, anestezi, gerekli ve zorunlu diğer tıbbi hizmetlere ait sigortalının hastanede tedavi gördüğü süre içerisinde oluşacak giderler ile yoğun bakım ve ambulans giderlerini karşılarken; ayakta tedavi teminatı ise doktor muayene, teşhis yöntemleri, küçük müdahalelerin girdiği ayakta tedaviler ve ilaç giderlerini kapsamaktadır. Ayrıca bu iki ana teminat başlığına ek olarak, fazladan prim ödemek koşulu ile gözlük ve diş tedavisi de kapsama alınabilmektedir.⁸

2- ÜCRETLİLER AÇISINDAN VERGİ MEVZUATINDA ÖZEL SİGORTALARIN YERİ

Önceki bölümlerde ücretliler tarafından indirime konu edilebilecek sigorta türlerine yer verilmiştir. İzleyen bölümlerde ise; bu sigorta türlerine ilişkin yapılan prim ödemelerinin ücret matrahından indirimi, hangi oranlarda indirim hakkının bulunduğu, kimler adına yapılan ödemelerin indirime konu edilebileceği, prim ödeme zamanlarındaki farklılık durumunda indirim hakkı bulunup, bulunmadığı ve ödemelerin nasıl belgelendirileceğine dair açıklamalara Gelir Vergisi Kanunu, 85 No.lu Gelir Vergisi Sirküleri, 256 seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği ve muhtelif zamanlarda verilen Özelgeler eşliğinde yer verilecektir. Aynı zamanda, durumu matematiksel olarak ortaya koymak adına bu bölümde uygulamalı bir örnek de bulunmaktadır.

2.1- Ücret Matrahından Özel Sigorta Primlerinin İndirilmesi ve Özellikli Hususlar

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 61'inci maddesinde; ücret, işverene tabi belirli bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerin bütünü olarak ifade edilmiştir.⁹

Ayrıca mezkûr Kanun'un 63'üncü maddesinde; ücretin gerçek safi değerinin işveren tarafından verilen para ve ayınlarla sağlanan menfaatler toplamından anılan maddede yer alan indirimler düşüldükten sonra kalan miktar olduğu ve söz konusu indirimler arasında yer alan sigorta giderlerinin hangi şartlar ile indirilebileceği ve oranları hakkında hükümlere yer verilmiştir. Bu

⁷ (https://www.allianz.com.tr/tr_TR/urunler/bireysel-hayat-sigortalari/kredili-hayat-sigortasi.html). Erişim tarihi: 07 Mart 2019.

⁸ Türkiye Sigorta Birliği, Sağlık Sigortası, (<https://www.tsb.org.tr/saglik-sigortasi.aspx?pageID=625>). Erişim tarihi: 07 Mart 2019.

⁹ Gelir Vergisi Kanunu, T.C. Resmi Gazete, 10700, 06 Ocak 1961.

minvalde, özel sigortaların indirimine konu edilebilmesi için; sigortanın Türkiye'de kâin ve merkezi Türkiye'de bulunan bir emeklilik veya sigorta şirketi nezdinde akdedilmiş olması ve ücretlinin kendisi, eşi veya küçük çocuklarından herhangi biri için sözleşmenin düzenlenmiş olması gerekmektedir. Bunun yanı sıra, hayat sigortası poliçeleri için hizmet erbabı tarafından ödenen primlerin %50'si indirilebilirken, ölüm, kaza, sağlık, hastalık, engellilik, işsizlik, analık, doğum ve tahsil gibi şahıs sigorta poliçeleri için hizmet erbabı tarafından ödenen primlerin tamamı indirilebilmektedir. Lakin indirim konusu yapılacak primlerin toplamı, ödendiği ayda elde edilen ücretin %15'ini ve yıllık olarak asgari ücretin yıllık toplam tutarını aşmaması gerekmektedir. Mezkûr Kanun'da ücretlinin kimler adına yaptığı ödemelerin, indirimine konu edilebileceğine yer verilmiş iken, 85 no.lu Gelir Vergisi Sirküleri ile bu hususun ayrıntısı hakkında açıklamalar yapılmıştır. Buna göre; küçük çocuk tabiri ile mükellefle birlikte oturan veya mükellef tarafından bakılan (nafaka verilenler, evlat edinilenler ile ana veya babasını kaybetmiş torunlardan mükellefle birlikte oturanlar dâhil) 18 yaşını veya tahsilde olup 25 yaşını doldurmamış olanlar, eş tabiri ile ise, aralarında yasal evlilik bağı bulunan kişiler ifade edilmektedir.¹⁰

Mezkûr Kanun'da, özel sigortaların tabi olduğu indirim oranları belirlenmişken, mezkûr sirküleri ve özeldeler ile hangi oranlarda indirimlerden yararlanılacağı hakkında açıklamalar yapılmıştır. Bu kapsamdaki açıklamalar sigorta türleri ayrı ayrı ele alınmak suretiyle irdelenecektir.

Birikimli hayat sigortaları kapsamında; mezkûr Kanun'un 63'üncü maddesinde ücretlinin

şahsına, eşine ve küçük çocuklarına ait hayat sigortalarına ödenen primlerin, %50'sinin indirilebileceği hüküm altına alınmıştır. Söz konusu sirkülerde ise; birikim priminin alındığı hayat sigortası poliçeleri için hizmet erbabı tarafından ödenen primlerin %50'sinin indirim konusu yapılabileceğine yer verilmiştir. Ayrıca, Ankara Vergi Dairesi Başkanlığının, ücretlinin eşi adına yaptırmış olduğu birikimli hayat sigortası poliçesi kapsamında ödenen primlerin, ne kadarının ücret gelirinden indirilebileceğine ilişkin verdiği 10.04.2014 tarihli özeldede;¹¹ ücretlinin, şahsına, eşine ve küçük çocuklarına ait hayat sigortası gurubunda yer alan tüm sigorta primleri için hizmet erbabı tarafından ödenen primlerin, %50'sinin, ücretin safi değerinin tespitinde ücret matrahından indirilmesinin mümkün olacağı ifade edilmiştir. Dolayısıyla 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda birikimli veya birikimsiz hayat sigortası ayrımı yapılmaksızın her iki tip poliçeninde %50'sinin indirilebileceği anlaşılırken, bahsi geçen sirküler ile durum açıklığa kavuşturulmuş ve birikimli hayat sigortası poliçelerine ödenen tutarların %50'sinin indirilebileceği netlik kazanmıştır.

Prim iadeli birikimsiz hayat sigortaları kapsamında; Antalya Vergi Dairesi Başkanlığının ölüm teminatlı prim iadeli hayat sigortaları için ödenen primlerin, hangi oranda vergi indirimine tabi olacağı hususunda verdiği 13.08.2013 tarihli özeldede;¹² ücretlinin, şahsına, eşine ve küçük çocuklarına ait hayat sigortası gurubunda yer alan tüm sigorta primleri için ödendiği primlerin, %50'si ile birikimli sigortaların dışında kalan yaşam teminatı içeren sigorta primlerinin tamamının, ücret matrahından indirilebileceği yönünde açıklamalar yapılmıştır.¹³

¹⁰ T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, 85 no.lu Gelir Vergisi Sirküleri, 23 Ekim 2012.

¹¹ Ankara Vergi Dairesi Başkanlığı, Özelge, 38418978-120[61-13/32]-364, 10 Nisan 2014.

¹² Antalya Vergi Dairesi Başkanlığı, Özelge, 49327596-120[Gvk-2013.16]-207, 13 Ağustos 2013.

¹³ Ücretli tarafından birikimli veya birikimsiz hayat sigortası ayrımının yapılması güç olmakla beraber, sigorta şirketleri piyasaya sundukları ürünlerin kapsamı hakkında ödeme makbuzlarında açıklayıcı bilgilere yer vermektedir.

Birikimli ve birikimsiz hayat sigortaları hakkında yapılan açıklamalardan sonra, mezkûr Kanun'da hayat sigortalarına ödenen primlerin %50'sinin indirimine konu edileceği belirtilmişken, hayat sigortalarının birikiminin bulunmaması halinde ödenen primlerin tamamının nasıl ve hangi hüküm uyarınca mümkün olabileceği sorusu akıllara gelmektedir. Bu durumu yine bahsi geçen Kanun hükümleri ile açıklamak gerekirse; birikimi bulunmayan hayat sigortalarının, hayat sigortası ismi ile anılması, mezkûr Kanun'da ifade edilen "hayat sigortası" kapsamında değerlendirilmesini gerekli kılmakla beraber, yayınlanan Sirküler ve verilen özeldeler, birikimi bulunmayan hayat sigortalarını bu kapsamın dışında tutmuştur. Her ne kadar bahsi geçen Sirküler'de bu ayırımın ayrıntısına yer verilmemiş olsa dahi, birikimi bulunmayan hayat sigortalarının, mezkûr Kanun'da ifade edilen "ölüm" kapsamlı şahıs sigortaları kapsamında değerlendirilmesi halinde bu durum ancak mümkün olabilmektedir. Zira "ölüm" kapsamlı şahıs sigortaları için ödenen primlerin tamamı indirilebilmektedir.

Bireysel kredilere bağlı hayat sigortaları kapsamında; mezkûr Sirkülerde konut, taşıt ve tüketici gibi kredilerin kullanımı sırasında bu kredilere bağlı olarak ilgili bankalarca yapılan hayat sigortası poliçelerine ilişkin ödenen primlerin, mezkûr Kanun'un 63'üncü maddesinin birinci fıkrasının üç numaralı bendinin uygulamasında indirim olarak dikkate alınabileceği ifade edilmiştir. Öte yandan, Kırıkkale Valiliği Defterdarlık Gelir Müdürlüğü'nün 23.06.2011 tarihli¹⁴ ve Ankara Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 06.08.2013 tarihli¹⁵ verdiği özeldede; bankadan çekilen kredilere ilişkin ödenen hayat sigortaları primlerinin tamamının, ücret matrahından indirilebileceği ifade edilmiştir. Bireysel kredilere bağlı hayat sigortalarına öde-

nen primlerin tamamının indirimine konu edilmesi ise önce ki paragrafta yer verildiği üzere; söz konusu sigorta türünün birikimsiz olmasından kaynaklanmaktadır.

Sağlık sigortaları kapsamında uygulanacak indirim oranı ile ilgili 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu kapsamında yapılan değişiklikler sonrası, aynı Kanun dışında herhangi bir açıklamaya rastlanılmamış olup, sağlık poliçeleri çerçevesinde yapılan prim ödemelerinin tamamı indirimine konu edilebilmektedir.

2.2- Geçmiş ve Gelecek Dönemlere İlişkin Yapılan Prim Ödemelerinin Ücret Matrahından İndirimi

256 seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği'nde özel sigortalara yapılan prim ödemelerine ilişkin bir takım açıklamalar yapılmıştır. Bu açıklamalara göre: Ölüm, kaza gibi risklere karşı yaptırılan özel sigortalar, belirli bir dönemi kapsamakta ve hesaplanan primler, peşin olarak veya taksitler halinde ödenebilmektedir. Tevkif yoluyla ödenen vergilerde, istihkak sahipleri ayrıca yıllık beyanname vermeye mecbur değil ise; tevkifatın ilgili bulunduğu dönemler vergilendirme dönemi sayılmakta ve kesilen vergiler, gelir vergisinin yerine geçmektedir. Buna göre, indirim konusu yapılacak olan prim ödemelerinin, ücretin ilgili olduğu ay ile ilişkili olması ve bu aylık dönemin sonuna kadar ödenmiş olması gerekmektedir. Bir başka ifadeyle, banka kredi kartı vb. ödeme araçları ile bir yıllık poliçeye ilişkin ödemelerin, bir yıldan daha kısa süreli bir müddette ödenmesi ve ödeme makbuzlarının bu ölçüde düzenlenmesi neticesinde; aylık ücret matrahından indirimine konu edilecek tutar, söz konusu makbuzlarda yer alan tutarların aksine her aya isabet eden tutarlar olacaktır. Ayrıca ücretlilerin ödediği primlerin ilgi-

¹⁴ Kırıkkale Valiliği, Defterdarlık Gelir Müdürlüğü, Özelge, B.07.4.DEF.0.71.10.00-193, 23 Haziran 2011.

¹⁵ Ankara Vergi Dairesi Başkanlığı, Özelge, 38418978-120[61-12/23]-861, 06 Ağustos 2013.

li olduğu ayda indirilemeyen kısmı, izleyen aylara ait ücretin matrahından da indirilemeyecektir.

Bir başka yönden, genel bütçeye dahil idare ve müesseseler, yaptıkları vergi kesintileri için muhtasar beyanname vermesi gerekmemektedir. Devlet memurları gibi hizmetlerinin karşılığını peşin olarak alan ücretliler, aylık dönemler itibariyle ödedikleri sigorta primlerini, prim ödeme belgesinin ait olduğu ay içinde idareye ibraz etmesi durumunda; oransal ve mutlak sınırlamalar çerçevesinde, bir sonraki aya ait ücret vergi matrahının hesabında indirim olarak dikkate alınabilecektir.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 63'üncü maddesinde yapılan düzenlemelere göre, sigorta poliçesi tanzim edilmiş olmasına karşın söz konusu poliçeye ilişkin prim ödemelerinin yapılmaması halinde aylığa isabet eden primler, indirim konusu yapılamamaktadır. Ayrıca geçmiş dönemlere ilişkin olarak yapılan prim ödemelerinin düzeltme yoluyla ödemenin ilgili olduğu dönemin matrahının tespitinde indirim konusu yapılması da mümkün değildir. Ancak ödemenin geçmiş dönem, cari dönem veya izleyen dönemleri de içeren bir ödeme olması halinde, geçmiş döneme ilişkin prim tutarı da ödemenin ilgili olduğu kalan aylarda indirim konusu yapılabilecektir.

Söz konusu durumlar aşağıda yer alan örnek yardımı ile açıklanabilir:¹⁶

Örnek 1: Vergiye tabi matrahı, 3.000,00 TL olan özel sektörde çalışan hizmet erbabı, 01.01.2019 tarihi itibariyle kendisi adına hayat sigortası sözleşmesi yaptırmış ve 2019 yılına ilişkin Ocak ile Haziran ayları için toplam 1.200,00 TL sigorta primini 13.02.2019 tarihinde defaten ödemiştir. Sözü edilen ücretli, sigorta primine ait makbuzu da 14.02.2017 tarihinde işverenine ibraz etmiştir.

Aylık dönemlerde ödenmesi gereken sigorta primlerinin, bir defada toplu olarak ödenmesi halinde, ücretin vergi matrahının tayininde, 3.000,00 TL'nin %15'i olan 450,00 TL'ye kadar olan kısmı, asgari ücretin yıllık toplam tutarını aşmamak suretiyle indirim olarak dikkate alınabilecektir. Bu kapsamda, altı aylık toplu ödenen prim tutarı, makbuzun ibraz edildiği ay dahil olmak üzere, primin ait olduğu kalan ay sayısına bölünerek, kalan her bir aya isabet eden aylık tutar, 240,00 TL¹⁷ olarak tespit edilecektir. Bu tutar, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs ve Haziran aylarının vergi matrahının tayininde indirim olarak dikkate alınacaktır. Ayrıca prim ödeme belgesinin işverene ibraz edildiği aydan önceki ay olan Ocak ayı için ise herhangi bir düzeltme yapılmayacaktır.

2.3- Özel Sigortalara İlişkin Prim Ödemelerinin Belgelendirilmesi

Özel sigortaya ilişkin ödenen primlerin indiriminin doğru bir şekilde uygulanabilmesi için ödeme tutarı ile tarihinin bir belgeye dayanması gerekmektedir. Bu minvalde, 256 seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde prim ödemelerinin belgelendirilmesine ilişkin ifadeler yer verilmiştir.

Prim ödemeleri, makbuz karşılığı olmak kaydıyla, doğrudan sigorta şirketine yapılabildiği gibi; banka şubeleri, bankaların otomatik para çekme makineleri, internet veya telefon bankacılığı, kredi kartları veya posta çeki aracılığıyla da yapılabilmektedir. Bununla birlikte, ödeme tutarı ve tarihinin; sigorta şirketlerince düzenlenen makbuzlarla ya da ödeyenin adı ve soyadı, ödemenin ait olduğu dönem, ödenen prim tutarı, ödeme yapılan sigorta şirketinin unvanı ve ödemenin türüne müteallik bilgilerin yer alması koşuluyla, banka dekontları, otomatik para çekme makinası makbuzları, kredi kartı ekstreleri

¹⁶ 256 seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği, T.C. Resmi Gazete, 25901, 09 Ağustos 2005.

¹⁷ 1.200,00 / 5 = 240,00 TL

ve posta çekleri ile belgelendirilebilmesi mümkündür.

Sigorta poliçesi veya emeklilik sözleşmesinin bir örneğinin işverene verilmesi halinde sigorta şirketlerince faks veya e-posta yoluyla katılımcılara gönderilen makbuz örnekleri ile internet ortamında yapılan ödemelere ilişkin olarak bilgisayardan alınan çıktılar esas alınarak da indirim uygulanabilmektedir. Bu durumda bir önceki paragrafta belirtilen belgelerden birinin ya da yapılan ödemelerin tutarı, dönemi ve tarihini gösteren sigorta şirketlerince düzenlenmiş bir yazı veya ekstrenin, indirimin uygulandığı ücretin ilgili olduğu yılı izleyen yılın ikinci ayı sonuna kadar işverene iletilmesi gerekmektedir. Herhangi bir sebeple işten ayrılma nedeniyle, söz konusu belgeler işten ayrılmadan önce işverene iletilecektir. Ancak, işverence uygun görülmesi halinde, işten ayrılma tarihinden itibaren bir ay içinde de iletilmesi kabul görmektedir.¹⁸

2.4- Özel Sigortalara İlişkin Prim Ödemelerinin Ücret Matrahından İndirimine İlişkin Uygulamalı Örnek

Örnek 2: Vergiye tabi matrahı 6.000,00 TL olan evli, tek çocuklu devlet memuru, 25.12.2018 tarihinde yıllık 2.250,00 TL tutarlı kendisi, eşi ve 5 yaşındaki çocuğu adına sağlık sigortası, yıllık 1.080 ABD Doları¹⁹ ödemeli kendi adına ölüm teminatlı prim iadeli birikimsiz hayat sigortası poliçesi düzenlemiştir. Bunun yanı sıra, aylık 200,00 TL ödemeli birikimli hayat sigortası ve bahsi geçen tarihte kullandığı konut kredisine bağlı olarak, kendi adına 1.500,00 TL tutarlı hayat sigortası poliçesi, sigorta şirketi tarafından ayrı ayrı tanımlanmıştır. Poliçelere ait tutarlar, 25.12.2018 tarihinde peşin olarak defaten ödenmiştir.

Devlet memurunun sigorta poliçesi satın almadan önceki vergiye tabi matrah üzerinden hesaplanan gelir vergisi ve asgari geçim indirimi sonrası kesinti yapılacak gelir vergisi Tablo 1'de görüldüğü gibidir.

Tablo 1: Devlet Memurunun Özel Sigortalara Prim Ödemesi Olmaksızın Ücret Bordrosu

Aylar	Vergiye Tabi Matrah	Aylık Vergi Matrahı	Toplam Matrah	Hesaplanan Gelir Vergisi	Asgari Geçim İndirimi	Kesinti Yapılacak Gelir Vergisi
Ocak	6.000,00	6.000,00	6.000,00	900,00	259,00	641,00
Şubat	6.000,00	6.000,00	12.000,00	900,00	259,00	641,00
Mart	6.000,00	6.000,00	18.000,00	900,00	259,00	641,00
Nisan	6.000,00	6.000,00	24.000,00	1.200,00	259,00	941,00
Mayıs	6.000,00	6.000,00	30.000,00	1.200,00	259,00	941,00
Haziran	6.000,00	6.000,00	36.000,00	1.200,00	259,00	941,00
Temmuz	6.000,00	6.000,00	42.000,00	1.340,00	259,00	1.081,00
Ağustos	6.000,00	6.000,00	48.000,00	1.620,00	259,00	1.361,00
Eylül	6.000,00	6.000,00	54.000,00	1.620,00	259,00	1.361,00
Ekim	6.000,00	6.000,00	60.000,00	1.620,00	259,00	1.361,00
Kasım	6.000,00	6.000,00	66.000,00	1.620,00	259,00	1.361,00
Aralık	6.000,00	6.000,00	72.000,00	1.620,00	259,00	1.361,00
Toplam	72.000,00	72.000,00	468.000,00	15.740,00	3.108,00	12.632,00

¹⁸ 256 seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği, T.C. Resmi Gazete, 25901, 09 Ağustos 2005

¹⁹ 90 ABD Doları × 12 Ay = 1.080 ABD Doları, ABD Doları Efektif Satış Kuru: 5,35 TL

Tablo 1'de görüldüğü üzere; Ocak, Şubat, Mart aylarında, devlet memurunun vergiye tabi matrahı, 6.000,00 TL olup, %15'lik vergi diliminde bulunmaktadır. Asgari geçim indirimi sonrası, kesinti yapılacak gelir vergisi ise 641,00 TL'dir. Nisan, Mayıs, Haziran aylarında, ayrı ayrı vergiye tabi matrah, 6.000,00 TL olup, %20'lik vergi diliminde yer almaktadır. Asgari geçim indirimi sonrası, kesinti yapılacak gelir vergisi ise 941,00 TL'dir. Temmuz ayında, vergiye tabi matrah, 6.000,00 TL olup, toplam vergi matrahından kaynaklı, %20 ve %27'lik vergi dilimi içerisinde bulunmaktadır.

Asgari geçim indirimi sonrası, kesinti yapılacak gelir vergisi ise 1.081,00 TL'dir. Ağustos ila Aralık aylarında, vergiye tabi matrah, 6.000,00 TL olup, %27'lik vergi diliminde yer almaktadır. Asgari geçim indirimi sonrası, kesinti yapılacak gelir vergisi 1.361,00 TL'dir.²⁰ Neticesinde; toplam kesilen gelir vergisi, 12.632,00 TL tutarındadır.

Devlet memurunun, bir takım sigorta poliçelerini satın alması sonrası, aylık vergi matrahları, hesaplanan gelir vergileri ve asgari geçim indirimleri sonrası kesinti yapılacak gelir vergileri Tablo 2'de görüldüğü gibidir.

Tablo 2: Devlet Memurunun Özel Sigortalara Gerçekleştirdiği Prim Ödemeleri Sonrası Ücret Bordrosu

Aylar	Vergiye Tabi Matrah	Sağlık Sigortası	Prim İadeli Birikimsiz Hayat Sigortası	Birikimli Hayat Sigortası	Konut Kredisine Bağlı Hayat Sigortası	Aylık Vergi Matrahı	Toplam Matrah	Hesaplanan Gelir Vergisi	Asgari Geçim İndirimi	Kesinti Yapılacak Gelir Vergisi
Ocak	6.000,00	187,50	481,50	100,00	125,00	5.106,00	5.106,00	765,90	259,00	506,90
Şubat	6.000,00	187,50	481,50	100,00	125,00	5.106,00	10.212,00	765,90	259,00	506,90
Mart	6.000,00	187,50	481,50	100,00	125,00	5.106,00	15.318,00	765,90	259,00	506,90
Nisan	6.000,00	187,50	481,50	100,00	125,00	5.106,00	20.424,00	887,10	259,00	628,10
Mayıs	6.000,00	187,50	481,50	100,00	125,00	5.106,00	25.530,00	1.021,20	259,00	762,20
Haziran	6.000,00	187,50	481,50	100,00	125,00	5.106,00	30.636,00	1.021,20	259,00	762,20
Temmuz	6.000,00	187,50	481,50	100,00	125,00	5.106,00	35.742,00	1.021,20	259,00	762,20
Ağustos	6.000,00	187,50	481,50	100,00	125,00	5.106,00	40.848,00	1.080,56	259,00	821,56
Eylül	6.000,00	187,50	481,50	100,00	125,00	5.106,00	45.954,00	1.378,62	259,00	1.119,62
Ekim	6.000,00	187,50	481,50	100,00	125,00	5.106,00	51.060,00	1.378,62	259,00	1.119,62
Kasım	6.000,00	187,50	481,50	100,00	125,00	5.106,00	56.166,00	1.378,62	259,00	1.119,62
Aralık	6.000,00	187,50	481,50	100,00	125,00	5.106,00	61.272,00	1.378,62	259,00	1.119,62
Toplam	72.000,00	2.250,00	5.778,00	1.200,00	1.500,00	61.272,00	398.268,00	12.843,44	3.108,00	9.735,44

Tablo 1'de görüldüğü üzere; Ocak, Şubat, Mart aylarında, özel sigorta poliçelerine yapılan ödemeler sonrası devlet memurunun vergiye tabi

matrahı, 5.106,00 TL olup, %15'lik vergi diliminde bulunmaktadır. Asgari geçim indirimi sonrası, kesinti yapılacak gelir vergisi ise 506,90 TL'dir.

²⁰ 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 103'üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan 2019 takvim yılı ücret gelirlerinin vergilendirilmesinde esas alınan tarife aşağıdaki şekildedir:

18.000 TL'ye kadar	% 15
40.000 TL'nin 18.000 TL'si için 2.700 TL, fazlası	% 20
148.000 TL'nin 40.000 TL'si için 7.100 TL, fazlası	% 27
148.000 TL'den fazlasının 148.000 TL'si için 36.260 TL, fazlası	% 35

Nisan ayında, vergiye tabi matrah, 5.106,00 TL olup, toplam vergi matrahından kaynaklı, %15 ve %20'lik vergi dilimi içerisinde bulunmaktadır. Asgari geçim indirimi sonrası, kesinti yapılacak gelir vergisi ise 628,10 TL'dir. Mayıs, Haziran, Temmuz aylarında, ayrı ayrı vergiye tabi matrah, 5.106,00 TL olup, %20'lik vergi diliminde yer almaktadır. Asgari geçim indirimi sonrası, kesinti yapılacak gelir vergisi ise 762,20 TL'dir. Ağustos ayında, vergiye tabi matrah, 5.106,00 TL olup, toplam vergi matrahından kaynaklı, %20 ve %27'lik vergi dilimi içerisinde bulunmaktadır. Asgari geçim indirimi sonrası, kesinti yapılacak gelir vergisi ise 821,56 TL'dir. Eylül ila Aralık aylarında, özel sigorta poliçelerine yapılan ödemeler sonrası devlet memurunun vergiye tabi matrahı, 5.106,00 TL olup, %27'lik vergi diliminde bulunmaktadır. Asgari geçim indirimi sonrası, kesinti yapılacak gelir vergisi ise 1.119,62 TL'dir. Neticesinde; son ay kesilen gelir vergisi ile birlikte, toplam kesilen gelir vergisi, 9.735,44 TL tutarında olacaktır.

Tablo 2'den anlaşılacağı üzere; birikimli hayat sigortası için aylık yapılan ödemelerin yarısı,²¹ diğer özel sigortaların tamamı ücret matrahından indirilebilmektedir. Aylık bazda özel sigortalara yapılan ödemelerin indiriminde azami tutar; aylık vergiye tabi matrahın, %15'i olan 900,00 TL²² tutarı kadardır. Özel sigortalara yapılan ödemelerin aylık toplamı olan 894,00 TL, söz konusu azami tutarı aşmaması nedeniyle ödenen tutarın tamamı indirime konu edilebilecektir.

Devlet memuru, özel sigortalara prim ödemesinde bulunmadığı durumda kesinti yoluyla yıllık 12.632,00 TL gelir vergisi ödeyecek iken,

sigorta indirimleri sonrası kesinti yoluyla yıllık 9.735,44 TL gelir vergisi ödeyecektir. Ücretli, sigorta yaptırarak 11.928,00 TL²³ maliyete katlanmasına karşın, 2.896,56 TL²⁴ daha az vergi ödeyecektir. Bir başka ifade ile özel sigorta poliçeleri için ödenen tutarın, %24,28²⁵ kadarlık kısmı hazine tarafından karşılanacaktır. Nitekim bu durum, devletin, bireylerin sigorta harcamalarına yönelmesini amaçladığının da ayrıca bir göstergesidir.

Son olarak, devlet memurları, hizmetlerinin karşılığını peşin almaları sebebiyle, özel sigortalara yapılan prim ödemeleri, ödendiği ayı izleyen ayda düzenlenen maaş bordrosunda ancak indirim olarak dikkate alınabilmektedir. Bu nedenle, prim ödemelerine ilişkin makbuzların, maaş bordrolarının tanziminden önce maaş bordrolarının tanziminden sorumlu birime gönderilmesi gerekmektedir.

3- PRİM İADELİ BİRİKİMSİZ HAYAT SİĞORTALARININ YATIRIM ARACI OLMA YÖNÜ

Özel sigortalar arasında yer alan prim iadeli birikimsiz hayat sigortaları için yapılan prim ödemeleri, indirimine konu edilebilmeleri özellikleri sayesinde, ücretliler tarafından yatırım aracı olarak kullanılabilir. Yatırım aracı olarak kullanılabilmesinde iki önemli etmen bulunmaktadır. Bunlardan ilki, makalenin önceki bölümlerinde ayrıntısına yer verildiği üzere; belirli süre ile döviz üzerinden yapılan ödemelerin poliçede belirtilen sürenin dolması ile yine döviz üzerinden geri ödenmesidir. İkincisi ise, birikimsiz hayat si-

²¹ 200,00 / 2 = 100,00 TL

²² 6.000,00 × 15 / 100 = 900,00 TL

²³ 2.250 + 5.778 + 2.400 + 1.500 = 11.928,00 TL'lik tutar; sağlık sigortası, prim iadeli birikimsiz hayat sigortası, birikimli hayat sigortası ve konut kredisine bağlı hayat sigortasına yapılan prim ödemelerini ifade etmektedir.

²⁴ 12.632,00 - 9.735,44 = 2.896,56 TL'lik tutar; özel sigorta bulunmaksızın ödenecek yıllık vergi ile özel sigortalara prim ödemeleri ve matrahtan indirimler sonrası ödenecek yıllık vergi arasındaki farktır.

²⁵ (2.896,56 × 100) / 11.928,00 = %24,28

gortası için yapılan ödemelerin, azami tutarların aşılması koşuluyla, tamamının ücret matrahından indirilebilmesidir.

Prim iadeli birikimsiz hayat sigortalarının mali yönünü sayısal veriler eşliğinde gözlemek, durumun anlaşılabilmesi açısından önem arz etmektedir. Bu minvalde, aylık vergi tabi

matrahı 6.000,00 TL olan devlet memurunun, birikimsiz hayat sigortası poliçesine bir defada 2.005,23 ABD Doları²⁶ olarak yaptığı ödemelerin indirimine konu edilmesi sonrası, aylık vergi matrahları, hesaplanan gelir vergileri ve asgari geçim indirimleri sonrası kesinti yapılacak gelir vergileri Tablo 3'te görüldüğü gibidir.

Tablo 3: Ücretlinin Prim İadeli Birikimsiz Hayat Sigortalarına Gerçekleştirdiği Prim Ödemeleri Sonrası Ücret Bordrosu

Aylar	Vergiye Tabi Matrah	Prim İadeli Birikimsiz Hayat Sigortası	Aylık Vergi Matrahı	Toplam Matrah	Hesaplanan Gelir Vergisi	Asgari Geçim İndirimi	Kesinti Yapılacak Gelir Vergisi
Ocak	6.000,00	894,00	5.106,00	5.106,00	765,90	259,00	506,90
Şubat	6.000,00	894,00	5.106,00	10.212,00	765,90	259,00	506,90
Mart	6.000,00	894,00	5.106,00	15.318,00	765,90	259,00	506,90
Nisan	6.000,00	894,00	5.106,00	20.424,00	887,10	259,00	628,10
Mayıs	6.000,00	894,00	5.106,00	25.530,00	1.021,20	259,00	762,20
Haziran	6.000,00	894,00	5.106,00	30.636,00	1.021,20	259,00	762,20
Temmuz	6.000,00	894,00	5.106,00	35.742,00	1.021,20	259,00	762,20
Ağustos	6.000,00	894,00	5.106,00	40.848,00	1.080,56	259,00	821,56
Eylül	6.000,00	894,00	5.106,00	45.954,00	1.378,62	259,00	1.119,62
Ekim	6.000,00	894,00	5.106,00	51.060,00	1.378,62	259,00	1.119,62
Kasım	6.000,00	894,00	5.106,00	56.166,00	1.378,62	259,00	1.119,62
Aralık	6.000,00	894,00	5.106,00	61.272,00	1.378,62	259,00	1.119,62
Toplam	72.000,00	10.728,00	61.272,00	398.268,00	12.843,44	3.108,00	9.735,44

Bir önceki bölümde yer verilen Örnek 2 ve Tablo 2'de görüldüğü üzere; vergiye tabi matrahı 6.000,00 TL olan ve özel sigortalardan kaynaklı indirimi bulunmayan devlet memurundan, aylık kesinti yoluyla alınan gelir vergilerinin, 2019 yılındaki toplam tutarı, 12.632,00 TL'dir. Bununla birlikte, Tablo 3'te görüldüğü üzere; aynı memurun, prim iadeli birikimsiz hayat sigortalarına yaptığı ödemeleri, ücret matrahından indirmesi neticesinde; 2019 yılında toplam kesilen gelir vergisi 9.735,44 TL tutarında olmaktadır. Bu kap-

samda, ücretli, 2.896,56 TL²⁷ kadar daha az vergi ödemektedir. Bu tutar, birikimsiz hayat sigortası için yapılan toplam ödemelerin toplamının % 27'sini oluşturmaktadır. Başka bir ifade ile birikimsiz hayat sigortası için yapılan ödemelerin % 27'lik kısmı, kesintiye tabi tutulmamış ve bir anlamda getiri olarak ücretlinin gelirine yansımıştır.

Ücretlinin farklı vergi dilimlerinde vergiye tabi tutulmasına karşın toplam bazda değerlendirilmedi, % 27'lik bir oran nasıl ortaya çıkmaktadır? Gelire yansıyan tutar ve oranın oluşumunda iki

²⁶ 1 Aylık ABD Doları × 12 Ay × 1 ABD Doları Efektif Satış Kuru: 5,35 (167,10 × 12 × 5,35) = 2.005,23 ABD Doları

²⁷ (10.728,00 × 27) / 100 = 2.896,56 TL

faktör rol oynamaktadır. Bunlardan ilki, ücretlinin vergiye tabi matrahının, aylar itibari ile % 15, % 20 ve % 27 oranlarında kesintiye tabi tutulması, ücretlinin birikimsiz hayat sigortasına prim ödemesi yapması ve bu ödemeleri indirim konusu etmesi ile söz konusu oranlar kadar vergi avantajı meydana gelmesidir. Lakin bu durum, tek başına % 27'lik oranın elde edilmesine yetmemektedir. Diğer faktör ise indirimler dolayısıyla toplam vergi matrahında azalmalar meydana gelmesi ve ücretlinin aylık vergi matrahının bir üst vergi dilimine geçişinin kademeli olarak gecikmeli olmasıdır. Bu gecikme, Aralık ayına gelindiğindeki toplam vergi matrahının tabi olduğu vergi oranı kadar gelir vergisinin eksik kesilmesine sebebiyet vermektedir.

Prim iadeli birikimsiz hayat sigortasının bir başka yatırım yönü ise prim ödemelerinin bir defada, ödemenin gerçekleştiği gün için T.C. Merkez Bankası A.Ş. tarafından ilan edilen ABD Doları efektif satış kuru üzerinden yapılması ve on veya on iki yıllık bir sözleşme sonunda ödenen prim tutarı kadar meblağın, sözleşme sonunda mevcut olan ABD Doları efektif satış kuru üzerinden sigortalıya geri ödenmesidir. Bir başka ifadeyle, poliçenin tanzim edildiği tarihte mevcut olan ABD Doları efektif satış kuru ile sözleşme sonundaki ABD Doları efektif satış kuru arasındaki farklılık, bu sigorta türünü yatırım aracına çevirmektedir. Bu durumu somutlaştırmak gerekirse; ABD Doları efektif satış kuru, 04.01.2007 tarihinde 1,4175 TL iken yaklaşık on iki yıl sonrası olan, 31.12.2018 tarihinde 5,2984 TL²⁸ seviyesine yükselmiş ve % 273,78 oranında ABD Dolar kurunda artış meydana gelmiştir. Bu minvalde, dolar efektif satış kurunda zaman içerisinde meydana gelen yüksek tutarlı artışlar, ücretliler için birikimsiz hayat sigortalarını yüksek tutarlı gelir sağlayan bir yatırım aracına dönüştürmektedir.

Diğer taraftan, vefat durumunun varlığı halinde, prim ödemelerinin tutarı ile orantılı olarak belirlenen meblağların, sigortalının belirlediği kişilere yine geri ödenecek olması ise bu sigorta türünün farklı bir mali boyutudur.

SONUÇ

Özel sigortalara ödenen primlerin, ücretlinin vergiye tabi matrahından indiriminde; indirim konusu olacak sigorta türleri, uygulanacak indirim oranı ve indirilecek dönem, söz konusu indirimlerden hakkaniyetle yararlanılması açısından doğru tespit edilmesi gereken unsurlardandır.

Özel sigorta poliçelerine ödenen primlerin ne kadarlık kısmının ücret matrahından indirileceği hususu ücretliler için her daim cevaplandırılması gerekli önemli bir soru olmuştur. Bu minvalde, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda yer alan hükümler uyarınca; ayırım bulunmaksızın her hayat sigortası poliçesi, ücret matrahından % 50 oranında indirilebilmektedir. Lakin 85 No.lu Gelir Vergisi Sirküleri ile mezkûr Kanun, mükellef lehine yorumlanarak, %50 indirim oranının, birikimi bulunan hayat sigortalarını kapsadığı, bir başka ifadeyle, birikimi bulunmayan hayat sigortalarının, %100 oranında indirim tabi olacağı kesinlik kazanmıştır. Aynı zamanda kredi kuruluşlarından temin edilen krediler ile bağlantılı olarak tanzim edilen hayat sigortası poliçelerinin, temin edilen kredi ile bağlantılı olması, birikimsiz hayat sigortaları kapsamında değerlendirilmesine engel bir durum teşkil etmemektedir.

Özel sigorta poliçelerine yapılan ödemelerin hangi dönemlerde indirim konusu edileceği konusu, ücretlinin hak kaybına uğramaması veya vergi ziyasına sebebiyet verilmemesi açısından önem arz etmektedir. Bu kapsamda, primler, ödenmiş olmak şartıyla ilgili oldukları ayların ücret matrahından ancak indirilebilmektedir. Primlerin,

²⁸ T.C. Merkez Bankası, (https://evds2.tcmb.gov.tr/index.php?/evds/serieMarket/#collapse_2). Erişim tarihi: 15 Nisan 2019.

özel sigorta sözleşmesinin süresinden daha kısa sürede ödenmiş olması, ödeme yapılan aylarda ücret matrahından indirim imkân vermemektedir. Aksi takdirde, ödeme zamanlarındaki ücret matrahının tabi olduğu vergi oranı indirim konusu edilecek, ücretliler veya devlet hazinesi kayıplarla karşı karşıya kalacaktır.

Prim iadeli birikimsiz hayat sigortalarına yapılan prim ödemelerinin, ücret matrahından indirimine devlet tarafından sağlanan imkân aracılığıyla ücretlinin yıl içerisinde elde ettiği gelir ile orantılı hayat sigortası kapsamlı bir yatırım aracı ortaya çıkmaktadır. Bu durumun temelinde bulunan en yegâne etmen, ücretlinin yıllık toplam vergiye tabi matrahının, hangi vergi diliminde bulunuyor ise o dilimin vergi oranı kadar prim ödemelerinden getiri elde etmesidir. Aynı zamanda, söz konusu sigortanın ABD Doları ile endeksli olması, Türkiye'deki geçmiş dönemlerdeki kur değişimleri de göz önünde bulundurulduğunda, bu hayat sigortası türünün yatırım aracı olma yönünü kuvvetlendirmektedir.

Sonuç olarak; ücretlilerin özel sigortalara yönelmeleri, çeşitli alanlarda kendilerini güvence altına almalarını sağlamakta ve bu ürünlere vergisel indirimler ile daha düşük tutarlarda sahip olabilmelerini sağlamaktadır. Bu durum ise, özel sigortalara ödenen primlerin kanun koyucu tarafından uygun görülen hükümler çerçevesinde olması halinde mümkün olabilmektedir. Aynı zamanda, sağlanan indirimlerin cezbedici yönü, bireyleri tasarruf yapma notasında da teşvik etmektedir. Bireysel tasarrufların artış göstermesi ise gelişmekte olan bir ülke olan Türkiye için gelişmiş bir ekonomi olma yolunda ekonomik büyüme için bir lokomotif olabilmektedir.

KAYNAKÇA

- Gelir Vergisi Kanunu, T.C. Resmi Gazete, 10700, 06 Ocak 1961.
- Türk Ticaret Kanunu, T.C. Resmi Gazete, 27846, 14 Ocak 2011.

- Hayat Grubu Sigortaları Yönetmeliği, T.C. Resmi Gazete, 28437, 10 Ekim 2012.
- 256 seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği, T.C. Resmi Gazete, 25901, 09 Ağustos 2005.
- T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, 85 No.lu Gelir Vergisi Sirküleri, 23 Ekim 2012.
- Ankara Vergi Dairesi Başkanlığı, Özelge, 38418978-120[61-12/23]-861, 06 Ağustos 2013.
- Ankara Vergi Dairesi Başkanlığı, Özelge, 38418978-120[61-13/32]-364, 10 Nisan 2014.
- Antalya Vergi Dairesi Başkanlığı, Özelge, 49327596-120[Gvk-2013.16]-207, 13 Ağustos 2013.
- Kırıkkale Valiliği, Defterdarlık Gelir Müdürlüğü, Özelge, B.07.4.DEF.0.71.10.00-193, 23 Haziran 2011.
- Gelir Vergisi Tarifesi, (<https://www.gib.gov.tr/yarim-ve-kaynaklar/yararli-bilgiler/gelir-vergisi-tarifesi-2019>). Erişim tarihi: 10 Nisan 2019.
- (https://www.allianz.com.tr/tr_TR/urunler/bireysel-hayat-sigortalari.html). Erişim tarihi: 03 Mart 2019.
- (https://www.allianz.com.tr/tr_TR/urunler/bireysel-hayat-sigortalari/kredili-hayat-sigortasi.html). Erişim tarihi: 07 Mart 2019.
- (<https://www.sigortam.net/kasko-sigortasi/sigorta>). Erişim tarihi: 03 Mart 2019.
- (<https://www.tsb.org.tr/sigortanin-tarihi.aspx?pagelD=438>). Erişim tarihi: 03 Mart 2019.
- Türkiye Sigorta Birliği, Hayat Sigortaları, (<https://www.tsb.org.tr/hayat-sigortalari.aspx?pagelD=767>). Erişim tarihi: 07 Mart 2019.
- Türkiye Sigorta Birliği, Sağlık Sigortası, (<https://www.tsb.org.tr/saglik-sigortasi.aspx?pagelD=625>). Erişim tarihi: 07 Mart 2019.